

Практическая значимость. Полученные результаты развивают теоретико-методологические подходы к определению категории финансовая безопасность предприятия и могут быть основой для использования при создании и совершенствовании систем организационного обеспечения финансовой безопасности с целью своевременного выявления и предотвращения как внешних, так и внутренних опасностей и угроз, обеспечение защищенности деятельности хозяйствующего субъекта и достижения им целей бизнеса.

Ключевые слова: финансовая безопасность, стратегия, внутренние угрозы, внешние угрозы, организация.

УДК 338.124

Біломістна І.І.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки,
Харківський інститут банківської справи УБС НБУ(м. Київ),
Адаховська Л.В.,
фахівець по роботі з клієнтами КЦ Soft Collection
спрямування Ризик-менеджмент,
КБ ПАТ «ПриватБанк» (м. Харків)

ВИЗНАЧЕННЯ МІНІМАЛЬНОГО РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. В сучасних умовах фінансово-економічної нестабільності одним із найважливіших напрямів підвищення рівня фінансової безпеки держави є забезпечення стійкого зростання підприємств України і формування позитивних результатів фінансової діяльності. Це можливо за умови існування ефективної системи фінансової безпеки на підприємстві, яка забезпечить захист підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Фінансова безпека дає змогу забезпечити і гарантувати стабільне функціонування підприємства в поточному і перспективному періоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова безпека комплексно і достатньо докладно розглядається сучасними дослідниками на макrorівні в системі більш загальних категорій - «національній безпеці» або «економічній безпеці країни». На рівні господарюючих суб'єктів комплексне дослідження сутності поняття «фінансова безпека» досліджується видатними українськими вченими: К. В. Орехова [8], Т. М. Гладченко [4], О. Г. Блажевич [3], О. М. Біломістний [1], К. С. Горячева [5], Л. О. Корчевська [6], Е. А. Олейников [7] та ін. Високо оцінюючи здобутки науковців, слід відмітити, що не приділено належної уваги саме визначенню мінімального рівня фінансової безпеки підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є визначення мінімально-необхідного рівня фінансової безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Показники (індикатори) фінансової безпеки підприємства, з одного боку, повинні входити до складу загальної системи показників, що характеризують умовну структуру фінансової безпеки, а з іншого, ці індикатори мають бути водночас показниками системи індикаторів, що характеризують в цілому стан фінансової діяльності підприємства, тобто входити до її складу, оскільки відображають певний стан цієї безпеки і повністю базуються на показниках фінансової діяльності [5].

В роботі [2] проведено дослідження сутності дефініції «фінансова безпека підприємства», що на основі узагальнення теоретичних уявлень та морфологічного аналізу дозволило уточнити її економічний зміст за рахунок виокремлення найважливіших характеристик фінансової безпеки та формулювання на їх основі авторського визначення даної економічної категорії. Обов'язковими елементами будь-якої системи фінансової безпеки є принципи її забезпечення, тому важливим було доповнення вже існуючих принципів та розробка нових. Таким чином, подальші дослідження даного питання будуть спрямовані на розробку стратегії забезпечення фінансової безпеки, яка б ефективно попереджала розвиток кризових явищ на вітчизняних підприємствах. Стабільність фінансової системи підприємства характеризує міцність і надійність її складових, усіх внутрішніх і зовнішніх зв'язків, спроможність витримувати внутрішні й зовнішні «навантаження». Чим стійкішою буде фінансова система підприємства, тим життєздатнішою буде його фінансова діяльність, тим вищим буде рівень його фінансової безпеки.

Фінансова безпека підприємства – це стан, який характеризується фінансовою рівновагою, стабільністю, платоспроможністю і ліквідністю підприємства, який досягається шляхом застосування окремих заходів, важелів, інструментів, що дає змогу вчасно ідентифікувати зовнішні і внутрішні

загрози діяльності підприємства та своєчасно на них відреагувати. Дане визначення найбільш повно відображає сутність поняття фінансова безпека, оскільки воно не тільки дає характеристику даній економічній категорії, а й зазначає головну мету фінансової безпеки підприємства

У нестабільній фінансово-економічній ситуації держави дуже важливо вчасно і об'єктивно визначити рівень фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Методика визначення та оцінки фінансової безпеки підприємства є питанням дискусійним.

Орехова К. В. у роботі [8] пропонує експрес-оцінювання фінансової надійності підприємства. В цій роботі було проведено інтегральну оцінку фінансової надійності підприємства і наголошено важливість врахування вагомості таких фінансових показників – майновий стан, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності, рентабельності.

В роботі [1] автори статті пропонують діагностування фінансової безпеки підприємства, зокрема запропоновано використати декілька методик на основі аналізу форм звітності та оцінки фінансових коефіцієнтів, які здатні всебічно описати фінансовий стан та враховують особливості функціонування галузі досліджуваного суб'єкта господарювання.

Корчевська Л. О. пропонує методичні підходи до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки, а саме: інтегральна оцінка рівня економічної безпеки на основі середньозважених її складників, тривимірна оцінка рівня економічної безпеки, методика оцінки рівня економічної безпеки з використанням методів управління за відхиленнями від порогових значень [6, с. 351].

Олейніков Є. А. пропонує рівень фінансово-економічної безпеки оцінювати на підставі сукупного критерію із зважуванням і сумуванням окремих функціональних критеріїв, які розраховуються шляхом порівняння величини загрози економічній безпеці та ефективності заходів щодо її запобігання. Розрахунок сукупного критерію базується на визначенні завданих або відвернутих збитків, що на практиці є досить складним і може бути виконане лише на підставі експертних оцінок [7, с. 356].

Гладченко Т. М. у роботі [4] пропонує індикаторний підхід, який полягає в порівнянні фактичних значень показників фінансової безпеки з пороговими значеннями індикаторів її рівня. В такому підході високий рівень фінансової безпеки підприємства досягається за умови, якщо вся сукупність індикаторів є у межах порогових значень, а порогове значення кожного досягається не за рахунок інших. На наш погляд, порогові значення можуть змінюватись не для кожного підприємства, а залежно від його галузі функціонування.

За основу для оцінки фінансової безпеки підприємства оберемо методику, що запропонував Блажевич О. Г. у роботі [3]. За допомогою цієї методики можна отримати узагальнюючу оцінку фінансової безпеки підприємства на основі визначення інтегрального значення фінансової безпеки. Послідовність її застосування наступна [3]:

1. Для кожного показника визначається його нормативне значення, наведене в стовпці 3 (табл. 1).

2. Обчислюється ступінь відхилення показника конкретного показника підприємства від нормативу. Для цього використовуються такі формули:

$$X_i = \frac{a_i}{n}, \text{ якщо направлення оптимізації показника } \Rightarrow \text{max}; \quad (1)$$

$$X_i = \frac{n}{a_i}, \text{ якщо направлення оптимізації показника } \Rightarrow \text{min}; \quad (2)$$

де a_i – фактичне значення показника;

n
 a_i нормативне значення показника.

3. Визначається інтегральна оцінка фінансової безпеки кожного періоду функціонування підприємства. Для цього використовується наступна формула:

$$R_{\text{ФБ}} = X_1 \pm X_2 \pm X_3 \pm \dots \pm X_n \quad (3)$$

При визначенні оцінки фінансової безпеки за даним показником ранжування відбувається від меншої оцінки до більшої. У формулі знак «-» використовується для показників які мають від'ємне значення [3].

Основою для проведення подальших розрахунків обрано ДНВП «Об'єднання Комунар». Підприємство спеціалізується на випуску систем управління-носіїв та космічних об'єктів. Поряд з цим підприємство випускає широкий спектр промислових і побутових товарів, від приладів системи управління літаків, програмно-технічні комплекси управління паровими турбінами, до промислових і побутових електрорічильників, лічильників обліку витрат води, зварювального обладнання та ін.

Таблиця 1

Показники фінансової безпеки підприємства

№	Показник	Оцінка показника	
		Норматив	Динаміка
Група I. Показники майнового стану			
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,5	зменшення
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,5	зменшення
Група II. Показники ліквідності			
3	Коефіцієнт покриття	1,25	збільшення
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,0	збільшення
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,275	збільшення
Група III. Показники фінансової незалежності			
6	Коефіцієнт фінансування	1	зменшення
7	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,1	зменшення
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1	збільшення
Група IV. Показники ділової активності			
9	Коефіцієнт оборотності активів	0,3	зменшення
10	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,5	зменшення
11	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,3	збільшення
12	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	1,5	збільшення
13	Коефіцієнт оборотності основних засобів	1,5	збільшення
14	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1	збільшення
Група V. Показники рентабельності			
15	Коефіцієнт рентабельності активів	0,1	збільшення
16	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,15	збільшення
17	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,06	збільшення
18	Коефіцієнт рентабельності продукції	0,2	збільшення

Джерело : складено авторами на основі [3; 8]

Для проведення оцінки фінансової безпеки підприємства була використана звітність ДНВП «Об'єднання Комунар» за період з 2011-2013 роки.

У табл. 2 представлений розрахунок показників, що визначають фінансову безпеку вищезгаданого підприємства. При аналізі показників особливо слід звернути увагу на дві групи показників: за 2011-2013 роки у підприємства спостерігається значне погіршення показників ліквідності та показників ефективності діяльності.

Таблиця 2

Показники оцінювання рівня загроз фінансовій безпеці ДНВП «Об'єднання Комунар»

№	Показник	Умовне позначення	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
Група I. Показники майнового стану					
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{ЗН}^{ФАКТ}$	0,62	-0,64	-0,66
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	$K_{ОН}^{ФАКТ}$	0,61	0,62	0,58
Група II. Показники ліквідності					
3	Коефіцієнт покриття	$K_{ПОК}^{ФАКТ}$	2,12	2,25	2,13
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{ШВ}^{ФАКТ}$	1,81	1,73	1,62
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{АБС}^{ФАКТ}$	0,14	0,11	0,08
Група III. Показники фінансової незалежності					
6	Коефіцієнт фінансування	$K_{ФІН}^{ФАКТ}$	0,41	0,42	0,44
7	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$K_{ВОЗ}^{ФАКТ}$	0,53	0,55	0,53

продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{BK}^{ФАКТ}$	0,45	0,49	0,47
Група IV. Показники ділової активності					
9	Коефіцієнт оборотності активів	$K_A^{ФАКТ}$	0,26	0,33	0,39
10	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{КЗ}^{ФАКТ}$	1,39	1,63	2,24
11	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{ДЗ}^{ФАКТ}$	1,23	1,72	2,66
12	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$K_3^{ФАКТ}$	-0,49	-0,62	-0,74
13	Коефіцієнт оборотності основних засобів	$K_{OЗ}^{ФАКТ}$	0,26	0,32	0,37
14	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$K_{ОВК}^{ФАКТ}$	0,37	0,46	0,56
Група V. Показники рентабельності					
15	Коефіцієнт рентабельності активів	$P_A^{ФАКТ}$	0,00045	0,00051	0,00057
16	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$P_{BK}^{ФАКТ}$	0,00063	0,00072	0,00083
17	Коефіцієнт рентабельності діяльності	$P_D^{ФАКТ}$	0,00170	0,00155	0,00148
18	Коефіцієнт рентабельності продукції	$P_{П}^{ФАКТ}$	1,21	1,56	1,48

Джерело : розраховано авторами статті

Так як дані показники рівнозначні між собою, то негативна динаміка показників саме цих двох груп впливатиме на формування рівня фінансової безпеки підприємства.

Аналіз ліквідності підприємства показує, що коефіцієнт покриття, який дорівнює 2,13 у 2013 р., свідчить про сприятливий стан ліквідності активів підприємства. Такий рівень коефіцієнта забезпечує підприємству надійне покриття короткотермінової заборгованості.

У підприємства протягом даного періоду розмір поточних активів зростає швидше, ніж величина поточних пасивів. Це помітно з розрахунків у таблиці 2 за період 2011 по 2013 роки коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився на 0,03.

Фактичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності згідно балансу даного підприємства у 2010 р. складає 0,137, що на 11,3% менше нормативного значення, отже на початок досліджуваного періоду у підприємства недостатньо найбільш ліквідних активів для погашення найбільш термінових зобов'язань і на кінець 2012 р. даний коефіцієнт зменшився на 0,057, а у 2013 р. склав 0,08, який менший від нормативного на 17%, тобто абсолютна ліквідність балансу підприємства за досліджуваний період погіршилась.

Коефіцієнт забезпеченості оборотними засобами відповідає нормативному значенню і збільшується на кінець 2012 р., це свідчить про покращення фінансового стану підприємства і його спроможності проводити незалежну фінансову політику. Значення коефіцієнта маневреності власного капіталу ДНВП «Об'єднання Комунар» близький до нормативного, тому можна зробити висновок про достатню мобільність власних засобів підприємства.

Для аналізу інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства розрахуємо ступінь відхилення показників за аналізований період діяльності підприємства від нормативу. Розрахунок ступеня відхилення показників представлено в табл. 3.

Таблиця 3

Розрахунок відхилень показників від нормативу, що впливають на рівень фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання Комунар»

№	Показник	Нормативний показник	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
Група I. Показники майнового стану					
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,5	0,80	-0,78	-0,76
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,5	0,82	0,81	0,86
Група II. Показники ліквідності					
3	Коефіцієнт покриття	1,25	1,70	1,80	1,70
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1	1,81	1,73	1,62

продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,275	0,50	0,38	0,29
Група III. Показники фінансової незалежності					
6	Коефіцієнт фінансування	1	2,43	2,41	2,26
7	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,5	1,06	1,11	1,06
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1	0,45	0,49	0,47
Група IV. Показники ділової активності					
9	Коефіцієнт оборотності активів	0,3	1,14	0,92	0,78
10	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,5	1,08	0,92	0,67
11	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,3	0,94	1,32	2,05
12	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	1,5	-0,33	-0,41	-0,49
13	Коефіцієнт оборотності основних засобів	1,5	0,18	0,22	0,24
14	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1	0,37	0,46	0,56
Група V. Показники рентабельності					
15	Коефіцієнт рентабельності активів	0,1	0,0045	0,0051	0,0057
16	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,15	0,0042	0,0048	0,0055
17	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,06	0,0284	0,0259	0,0247
18	Коефіцієнт рентабельності продукції	0,2	6,07	7,78	7,40

Джерело : розраховано авторами статті

Розрахунок інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства представлений в табл. 4.

Таблиця 4

Розрахунок інтегральної оцінки фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання Комунар»

№	Показник	Значення показника		
		2011	2012	2013
1	Інтегральний показник майнового стану	1,62	0,03	0,10
2	Інтегральний показник ліквідності	4,00	3,91	3,61
3	Інтегральний показник фінансової незалежності	3,95	4,01	3,79
4	Інтегральний показник ділової активності	3,38	3,43	3,80
5	Інтегральний показник рентабельності	6,10	7,81	7,43
Сукупна інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки		19,06	19,19	18,73

Джерело : розраховано авторами статті

У інтегрального показника майнового стану спостерігаються незначні зміни. До складу даної групи включені 2 показника, отже мінімально необхідний рівень фінансової безпеки по даній групі дорівнює 2. З аналізу даної групи помітно, що всі отримані значення не досягають нормативу, що є негативним для підприємства.

Аналіз інтегрального показника ліквідності дав позитивний результат по рівню фінансової безпеки підприємства, так як до складу даної групи входить 3 показника, отже, мінімально необхідний рівень фінансової безпеки дорівнює 3.

Негативним моментом є зменшення інтегрального показника ліквідності у 2012-2013 рр. Це пов'язано з погіршенням структури оборотних активів і поточних зобов'язань підприємства.

У інтегрального показника фінансової незалежності спостерігається динаміка на збільшення на 0,06 у 2011 -2012 роках, але у 2013 році різкий спад на 0,22. Це свідчить про те з якою ймовірністю підприємство може погасити свої борги за рахунок власних коштів. Незважаючи на дану динаміку показників фінансової незалежності перевищує нормативний рівень, так як в дану групу входить три показники.

Також слід зазначити незначні зміни інтегрального показника ділової активності. У період 2011-2013 роки спостерігається позитивна динаміка, показник збільшився на 0,42 але в жодному із аналізованих років даний інтегральний показник не досягає свого нормативного рівня. До складу даної групи включені 6 показників, отже мінімально необхідний рівень фінансової безпеки по даній групі дорівнює 6.

Значний вплив на рівень фінансової безпеки надає інтегральний показник рентабельності. Слід відзначити за період 2011-2013 роках він перевищує норматив, який дорівнює 4.

В цілому можна сказати, що в 2011-2012 рр. рівень фінансової безпеки підприємства перевищує порогове значення. У 2013 р. відбулося різке зниження сукупного інтегрального показника рівня фінансової безпеки, що обумовлено отриманням підприємством в результаті своєї діяльності прибутку менше, ніж за попередній рік. Так, у 2013 році помітне зниження показника рівня фінансової безпеки, що вже є сигналом застосування попереджувальних процедур фінансової безпеки підприємства.

Для посилення фінансової безпеки підприємству, перш за все, необхідно переглянути свою структуру доходів і витрат, а саме зменшити свою витратну частину. Збільшення прибутку дозволить підприємству збільшити свій рівень фінансової безпеки.

Висновки з проведеного дослідження. Результати проведеного дослідження засвідчують, що для оцінки фінансової безпеки підприємства необхідним є визначення інтегрального значення фінансової безпеки. Для цього дослідження відібрано 5 груп показників, у складі яких 18 коефіцієнтів. Для розрахунку інтегральних показників фінансової безпеки визначено інтегральний показник конкретної групи (інтегральний показник майнового стану, інтегральний показник ліквідності, інтегральний показник фінансової незалежності, інтегральний показник ділової активності, інтегральний показник рентабельності). Інтегральний показник фінансової безпеки дорівнює 18, що відповідає кількості розрахованих коефіцієнтів. Аналіз підприємства ДНВП «Об'єднання Комунар» показав, що у 2013 році інтегральний показник підприємства був на мінімально допустимому рівні. Зміни значення інтегрального показника свідчить про недостатній рівень фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання Комунар», що вимагає прийняття відповідних управлінських рішень. Наприклад: обрати стратегію забезпечення фінансової безпеки, запровадити антикризове управління на підприємстві для попередження фінансової кризи на підприємстві. Подальші дослідження будуть спрямовані на об'рунтування вибору стратегії щодо підвищення фінансової безпеки підприємства.

Бібліографічний список

1. Біломістна І.І. Діагностування фінансової безпеки підприємства / І.І. Біломістна, О.М. Біломістний, О.В. Олійник // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір : [зб. наук. пр.] / НАН України. Інститут регіональних досліджень ; Редкол. : відп. ред. В.С. Кравців. – Львів, 2014. – Вип. 1 (105). – С. 623-636.
2. Біломістна І.І. Особливості формування теоретичних підходів до визначення фінансової безпеки підприємства як економічної категорії / І.І. Біломістна, О.В. Олійник // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2013_10\(1\)_6.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2013_10(1)_6.pdf)
3. Блажевич О.Г. Финансовая безопасность предприятий: определение минимально необходимого уровня / О.Г. Блажевич // Финансы, банки, инвестиции : [Науковий вісник]. – 2010. – № 3 (8). – С. 25-31.
4. Гладченко Т.М. Економічна безпека підприємницької діяльності / Т.М. Гладченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин : [збірник наукових праць]. – К. : ВПЦ «Київський університет», Інститут міжнародних відносин, 2001. – Вип. 26. – 357 с.
5. Горячева К.С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства. / К.С. Горячева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/3159/1/Gorjacheva.pdf>
6. Корчевська Л.О. Аналіз методик оцінки рівня економічної безпеки підприємства / Л.О. Корчевська, А.М. Деменська // Економіка Криму. – 2011. – № 1 (34). – С. 346-352.
7. Олейников Е.А. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / Е.А. Олейникова. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интеллект-Синтез», 1997. – 288 с.
8. Орехова К.В. Експрес-оцінювання фінансової надійності підприємства / К.В. Орехова // Фін.-кредит. діяльн. : пробл. теорії та практики. – 2012. – Вип. 2. – С. 124-134.

References

1. Bilomistna, I.I., Bilomistnyi, O.M. and Oliinyk, O.V. (2014), "Diagnosing financial security company", *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Problemy intehratsii Ukrainy u svitovyi finansovyi prostir : zb. nauk. pr.*, NAN Ukraine, Instytut regionalnykh doslidzhen, Lviv, Vol. 1 (105), pp. 623-636.
2. Bilomistna, I.I. and Oliinyk, O.V. (2013), "Features of the theoretical approaches to determining the financial security of the enterprise as an economic category", available at: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2013_10\(1\)_6.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2013_10(1)_6.pdf) (access date November 25, 2014)
3. Blazhevich, O.G. (2010), "Financial security companies: the definition of the minimum necessary", *Finansy, banky, investytsii : Naukovyi visnyk*, no. 3 (8), pp. 25-31.

4. Hladchenko, T.M. (2010), "The economic security of entrepreneurship", *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn : zbirnyk naukovykh prats*, VPTs "Kyivskiy universytet", Instytut mizhnarodnykh vidnosyn, Kyiv, 357 p.

5. Horiacheva, K.S. (2004), "Evaluation of the financial security company", available at: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/3159/1/Gorjacheva.pdf> (access date November 15, 2014).

6. Korchevska, L.O. and Demenska, A.M. (2011), "Analysis methods of assessing the level of economic security", *Ekonomika Krymu*, no. 1 (34), pp. 346-352.

7. Oleynikov, E.A. (1997), *Osnovy ekonomicheskoy bezopasnosti (gosudarstvo, region, predpriiatie, lichnost)* [Foundations of Economic Security (state, region, company, person)], ZAO «Biznes-shkola «Intelekt-Sintez», Moscow, Russia, 288 p.

8. Oriehova, K.V. (2012), "Express evaluating the financial stability of the company", *Fin.-kredyt. diialn. : probl. teorii ta praktyky*, Vol. 2, pp. 124-134.

Біломістна І.І., Адаховська Л.В. ВИЗНАЧЕННЯ МІНІМАЛЬНОГО РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета. Визначення мінімально-необхідного рівня фінансової безпеки підприємства.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано загальнонаукові методи дослідження: абстрактно-логічні, теоретичного узагальнення і порівняння – при з'ясуванні суті основних положень фінансової безпеки і формування висновків; економіко-математичний метод – для проведення розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки із застосуванням методів табличного відображення результатів.

Результати. Встановлено, що для оцінки фінансової безпеки підприємства необхідним є визначення інтегрального значення фінансової безпеки. Для розрахунку інтегральних показників фінансової безпеки було відібрано 5 груп показників, у складі яких 18 коефіцієнтів. Визначено інтегральний показник конкретної групи (інтегральний показник майнового стану, інтегральний показник ліквідності, інтегральний показник фінансової незалежності, інтегральний показник ділової активності, інтегральний показник рентабельності). Визначено для кожного інтегрального показника конкретної групи його порогове значення. Розраховано інтегральне значення фінансової безпеки, яке дорівнює 18, що відповідає кількості відібраних показників.

Наукова новизна. Удосконалено та апробовано методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки на підприємстві, що, на відміну від існуючих, базується на встановленні інтегрального показника, який відповідає обраним коефіцієнтам, котрі характеризують специфіку та галузь обраного підприємства.

Практична значущість. Отримані результати дослідження можуть бути використані для контролю рівня фінансової безпеки на підприємстві. Це також може стати сигналом для вчасного впровадження управлінських рішень для запобігання кризового стану на підприємстві та утриманню фінансової безпеки на мінімально-необхідному рівні.

Ключові слова: фінансова безпека, стабільність, рівновага, порогове значення, інтегральний показник.

Bilomistna I.I., Adahovska L.V. DETERMINING THE MINIMUM OF FINANCIAL SECURITY ENTERPRISE

Purpose. To Determining minimally required level of financial security.

Methodology of research. The study used general scientific methods: abstract logical, theoretical generalization and comparison – in clarifying the essence of the main provisions of financial security and report writing; economic-mathematical method – for calculating the integral index of financial security methods using tabular display of results.

Findings. Results of the study show that for assessing the financial security of the enterprise, it is necessary to define the integral importance of financial security. Selected 5 sets of indicators which included 18 factors. To calculate the integral indicators of financial security is defined integral indicator specific group (integral index property status, integral indicator of liquidity integral indicator of financial independence, integral index of business activity, integral indicator of profitability). For each integral indicator specific group defined threshold. Integral importance of financial security is 18, and that proved to the number of selected indicators.

Originality. Improved and approbated methodological approaches to assess the level of financial security in the enterprise.

Practical value. The results of research can be used to control the level of financial security in the enterprise. It may be a signal for the timely implementation of management decisions to prevent crisis in the company and maintaining financial security in minimally required level.

Key words: financial security, stability, balance, the threshold value, integral index.

Беломестная И.И., Адаховская Л.В. ОПРЕДЕЛЕНИЕ МИНИМАЛЬНОГО УРОВНЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель. Определение минимально необходимого уровня финансовой безопасности предприятия.

Методика исследования. В процессе исследования использованы общенаучные методы исследования: абстрактно-логические, теоретического обобщения и сравнения – при выяснении сути основных положений финансовой безопасности и формирования выводов; экономико-математический метод – для проведения расчета интегрального показателя финансовой безопасности с применением методов табличного отображения результатов.

Результаты. Установлено, что для оценки финансовой безопасности предприятия необходимо определение интегрального значения финансовой безопасности .. Для расчета интегральных показателей финансовой безопасности было отобрано 5 групп показателей, в составе которых 18 коэффициентов. Определен интегральный показатель конкретной группы (интегральный показатель имущественного положения, интегральный показатель ликвидности, интегральный показатель финансовой независимости, интегральный

показатель деловой активности, интегральный показатель рентабельности). Определено для каждого интегрального показателя конкретной группы его пороговое значение. Рассчитано интегральное значение финансовой безопасности, равное 18, соответствующее количеству отобранных показателей.

Научная новизна. Усовершенствовано и апробировано методические подходы к оценке уровня финансовой безопасности на предприятии что, в отличие от существующих, базируется на установлении интегрального показателя соответствующего выбранным коэффициентам что, характеризуют специфику и сферу избранного предприятия.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования могут быть использованы для контроля уровня финансовой безопасности на предприятии. Это так же может стать сигналом для своевременного внедрения управленческих решений для предотвращения кризисного состояния на предприятии и содержания финансовой безопасности на минимально необходимом уровне.

Ключевые слова: финансовая безопасность, стабильность, равновесие, пороговое значение, интегральный показатель.

УДК 621.002:658.56

*Жадан М.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Кахадзе Г.М.,
Запорізький національний технічний університет*

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ВИТРАТ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. В умовах євроінтеграції одним із пріоритетних підходів до забезпечення конкурентних переваг виробників є реалізація заходів, спрямованих на забезпечення високого рівня якості продукції, здатної задовольняти випереджаючі вимоги, смаки та потреби споживачів.

Розглядаючи аспекти забезпечення якості, слід пам'ятати, що поліпшення якості продукції на підприємстві вимагає додаткових виробничих витрат, а, отже, призводить до росту собівартості продукції і, відповідно, зростання цін [1, с. 118-120]. Досягнення ж оптимального співвідношення між якістю продукції і витратами на її забезпечення можливе лише за умови прийняття виважених управлінських рішень, побудованих на основі належно сформованого обліково-інформаційного забезпечення.

Дієвим та найдоступнішим інструментом формування обліково-інформаційного забезпечення управління витратами на якість слід визнати внутрішній аудит, першочерговим завданням якого є допомога управлінській ланці підприємства у вирішенні конкретних завдань. Керівництво підприємства, спираючись на неупереджені оцінки поточного стану справ і надані внутрішніми аудиторами рекомендації, має можливість приймати якісні оперативні, тактичні та стратегічні управлінські рішення [6, с. 188-191]. Відтак, функція внутрішнього аудиту у системі управління витратами на якість є унікальною та має особливе інформаційне й консультаційне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання внутрішнього аудиту витрат промислових підприємств розглядалися в наукових роботах М. Т. Білухи, В. С. Рудницького, С. Я. Зубілевича, Р. Доджа, П. І. Камишанова, А. Д. Шеремета, В. П. Суйца, О. В. Ковальова, Ю. П. Константинова, В. І. Подольського та ін. Аналізуючи науковий внесок вчених, слід зазначити, що їх зусилля на сучасному етапі зосереджені на підкресленні вагомості та значимості організації внутрішнього аудиту в управлінні господарською діяльністю. Проте питання формування завдяки внутрішньому аудиту належного обліково-інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень дотепер залишаються на другому плані, що саме і обумовило потребу подальших дослідженнях з даної тематики.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у виокремленні етапів аудиту витрат на якість та їх структуруванні у послідовності, яка дозволить створити належне обліково-аналітичного забезпечення прийняття виважених управлінських рішень щодо досягнення оптимального співвідношення між якістю продукції і витратами на її забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом функції внутрішнього аудиту на промислових підприємствах приділяється все більше уваги як у світі, так і в Україні зокрема. Це пов'язано з тим, що українські підприємства все більше залучаються до загальносвітових інтеграційних й економічних процесів, а також економічних інститутів. Тож, їх діяльність повинна відповідати світовим вимогам і стандартам. Найбільш істотні зі стандартів містяться в Sarbanes-Oxley